

بلوای بنزین

آیا بنزین تبدیل به یک کالای استراتژیک شده است؟

فقیر جامعه یارانه بنزین دریافت می کنند. در حالی که سهم بنزین در سبد خانوار دهک های پایین درآمدی بیشتر است.

با این توضیح که افزایش قیمت بنزین هزینه زندگی دهک های پایین درآمدی را افزایش می دهد. افرادی که در فقر درآمدی و غذایی هستند و اگر بعد از افزایش قیمت بنزین سیاست های جبرانی برای آنها دیده نشود زندگی آنها فاجعه بار خواهد بود. با نگاهی به اتفاقات و ناآرامی های به وجود آمده بعد از تغییر قیمت بنزین در آبان ماه سال جاری درمی یابیم که گروه های معترض را دقیقاً همین افراد تشکیل می دهند. علاوه بر افزایش قیمت بنزین سیاست تثبیت قیمت ها نیز مزید بر علت می شود.

با این توضیح که تثبیت قیمت یک سیاست ابرتورمی است که کشورها را به ورطه ای می برد که دیگر مشکلاتشان قابل کنترل نیست و آنها را به پدیده و نزولایی شدن نزدیک می کند. با تثبیت قیمت ها ممکن است به نظر برسد که در کوتاه مدت تورمی ایجاد نشده است، اما قطعاً در بلندمدت تورم بزرگتری شکل می گیرد. در کل سیاست های انباشت شک، سیاست های خطرناکی هستند و پیامد سیاست های نابخردانه در اقتصاد به صورت آبی و کوتاه مدت قابل رفع و رجوع نیست و به سال ها زمان احتیاج دارد. با این حال، آنچه موضوع افزایش قیمت بنزین را نزد عموم مردم و به تبع آن نزد مسئولان به موضوعی حساس تبدیل می کند نسبت آن با تورم است. برای تبیین این رابطه به تاریخچه بروز آن می پردازم. سال ها در تمام نقاط دنیا میان افزایش قیمت انرژی و تورم رابطه برقرار می کردند اما کشورهای توسعه یافته مدتهاست از این تفکر اشتباه فاصله گرفته اند. در دهه ۱۹۷۰ میلادی اکثر اقتصاددانان غربی معتقد بودند که با افزایش قیمت نفت قیمت سایر کالاها هم افزایش می یابد.

البته این موضوع در واقعیت هم تجلی داشت اما علت تورم ایجاد شده افزایش قیمت نفت نبود بلکه بلافاصله پس از تغییر قیمت نفت بانک های مرکزی کشورهای توسعه یافته و صنعتی سیاست های انبساطی را در پیش می گرفتند و پول به جامعه تزریق می کردند چرا که تصور می کردند پس از این اتفاق مقدار تقاضای مبادلاتی پول افزایش می یابد. چون قیمت انرژی که کالای مهمی در اقتصاد است رشد کرده پس ضرورت دارد پول بیشتری هم در اختیار جامعه باشد تا در نهایت بنزین بتواند مبادله شود، بنابراین آنچه پس از تغییر قیمت بنزین باعث ایجاد تورم بود سیاست کشورها در قبال این اتفاق بوده است. این رفتار در طول تاریخ تکرار شونده بود تا بتدریج همه کشورهای دنیا اعم از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به جز ایران، ونزوئلا و چند کشور دیگر دریافتند که سیاست معکوس را در پیش بگیرند. در حال حاضر کشورها ۹ ماه قبل از اینکه قیمت کالای مهمی مانند بنزین افزایش یابد، سیاست های انقباضی پولی را در پیش می گیرند و مقدار پول را در جامعه کاهش می دهند. آن زمان که انتظارات تورمی مثلاً به دلیل افزایش قیمت بنزین، افزایش می یابد، همزمان مقدار پول کاهش پیدا کرد.

در واقع انتظارات تورمی مانند جرقه ای بود که دیگر سوخت و باروتی برای مشتعل شدن و انفجار آن وجود ندارد. بنابراین اغلب کشورها پس از دهه ۱۹۹۰ توانستند بخوبی تورم را کنترل کنند. این در حالی است که ما هنوز با این سیاست های بیگانه هستیم و در بین عموم جامعه این تصور وجود دارد که افزایش قیمت بنزین باعث ایجاد تورم در دیگر اقلام و کالاها می شود. متأسفانه ما تاکنون از هیچ یک از ابزارهای اقتصادی دنیای مدرن استفاده نکرده ایم و تا زمانی که چنین است نمی توان بیش از این از اقتصاد انتظار داشت.

علی سعدوندی

اقتصاددان و کارشناس ارشد بانکداری

آنچه موضوع افزایش قیمت بنزین را نزد عموم مردم و به تبع آن نزد مسئولان به موضوعی حساس تبدیل می کند نسبت آن با تورم است. برای تبیین این رابطه به تاریخچه بروز آن می پردازم

در پاسخ به این پرسش که آیا بنزین یک کالای استراتژیک است یا خیر باید گفت، خیر بنزین استراتژیک نیست، اما در کل انرژی بیش از هر کالای دیگری در اقتصاد و شاید گفت قیمت ها، نقش دارد. بنزین، گازوئیل، نفت سفید، سوخت جت، گاز، برق و... زیرمجموعه ای از کالاهای انرژی هستند که در میان اینها بنزین با اقتصاد خانوار ارتباط بیشتری پیدا می کند.

همه ساله در کشور ما رقمی در حدود ۹۰۰ هزار تا ۱۳۰۰ میلیارد تومان یارانه به انرژی تعلق می گیرد که گاز بیشترین یارانه را به خود اختصاص داده است اما کالایی که بیشتر نمایان است و قیمت آن بیش از سایر اقلام تغییر می کند، بنزین است چرا که مشاهده پذیری بنزین بیش از سایر کالاهاست و قیمت آن متغیرتر است.

همین موضوع سبب می شود تا بنزین بیشتر مورد بحث قرار بگیرد و به عبارتی می توان گفت بنزین یک کالای رسانه ای است. به همین دلیل به نظر می رسد یک کالای استراتژیک هم باشد. حال پرسش این است که چرا بنزین برای سیاستگذاران به یک مسأله بغرنج تبدیل می شود؟ در ایران سهم انرژی در بودجه خانوار سه دهک اول درآمدی بالاست این گروه ها مصرف بنزین کمتری نسبت به دهک های پایین درآمدی دارند اما در نهایت ۸ میلیون ثروتمند جامعه حدود ۲۲ برابر بیشتر از ۸ میلیون

